

EVROPSKI NADZORNIK ZA VARSTVO PODATKOV

Povzetek mnenja št. 4/2015 Evropskega nadzornika za varstvo podatkov z naslovom „Novi digitalni etiki naproti: podatki, dostojanstvo in tehnologija“

(Celotno besedilo tega mnenja je na voljo v angleščini, francoščini in nemščini na spletišču ENVP www.edps.europa.eu)

(2015/C 392/08)

Evropski nadzornik za varstvo podatkov (ENVP) je neodvisna institucija EU, ki je v skladu s členom 41(2) Uredbe (ES) št. 45/2001 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ „v zvezi z obdelavo osebnih podatkov“ odgovorna „[...] za zagotovitev, da institucije in organi Skupnosti spoštujejo temeljne pravice in svoboščine fizičnih oseb ter predvsem njihovo pravico do zasebnosti“ ter „[...] za svetovanje institucijam in organom Skupnosti ter posameznikom, na katere se nanašajo osebni podatki, o vseh zadevah v zvezi z obdelavo osebnih podatkov“. Skupaj s svojim pomočnikom je bil imenovan decembra 2014 s posebnim poslanstvom, in sicer biti konstruktivnejši in proaktivnejši. ENVP je marca 2015 objavil petletno strategijo, v kateri je opisano, kako namerava uresničevati to poslanstvo in za to odgovarjati.

To mnenje je nadaljevanje prejšnjega mnenja ENVP o splošni uredbi o varstvu podatkov, katerega namen je bil pomagati glavnim institucijam EU, da dosežejo ustrezno soglasje o izvedljivem in v prihodnost naravnem nizu pravil, ki krepijo pravice in svoboščine posameznika. Kot v mnenju o mobilnem zdravju z začetka leta 2015 se tudi v tem mnenju obravnava izziv „digitalizacije“ pri varstvu podatkov, ki je tretji cilj strategije ENVP – „prilagoditev obstoječih načel varstva podatkov svetovni digitalni areni“, tudi zaradi načrtov EU za enotni digitalni trg. Skladno je s pristopom delovne skupine iz člena 29 v zvezi z vidiki varstva podatkov, ki jih vključuje uporaba novih tehnologij, kot je „internet stvari“, h kateremu je kot redni član te skupine prispeval tudi ENVP.

„Človekovo dostojanstvo je nedotakljivo. Treba ga je spoštovati in varovati.“

Člen 1, Listina EU o temeljnih pravicah

Za varstvo človekovega dostojanstva nista bili še nikoli tako pomembni temeljni pravici do zasebnosti in do varstva osebnih podatkov. Zapisani sta v pogodbah EU in Listini EU o temeljnih pravicah. Posameznikom omogočata, da razvijajo svojo osebnost, živijo neodvisno življenje, so inovativni ter uveljavljajo druge pravice in svoboščine. Načela varstva podatkov, ki so opredeljena v Listini EU – nujnost, sorazmernost, pravičnost, zmanjšanje količine podatkov, omejitev namena, soglasje in preglednost –, se uporabljajo za celoten postopek obdelave podatkov, tudi za zbiranje in uporabo.

Tehnologija ne sme narekovati vrednot in pravic, niti ne sme njihovega odnosa omejiti na lažno dihotomijo. Digitalna revolucija prinaša ugodnosti za zdravje, okolje, mednarodni razvoj in gospodarsko učinkovitost. V načrtih EU za enotni digitalni trg se šteje, da so računalništvo v oblaku, „internet stvari“, masovni podatki in druge tehnologije ključni za konkurenčnost in rast. Poslovni modeli izkoriščajo nove zmožnosti za obsežno zbiranje, takojšnji prenos, združevanje in ponovno uporabo osebnih podatkov za nepredvidene namene, podlaga zanje pa so dolge in težko razumljive politike glede varovanja zasebnosti. To je še dodatno obremenilo načela varstva podatkov, zato je potreben svež razmislek o načinu njihove uporabe.

V današnjem digitalnem okolju spoštovanje zakonodaje ni dovolj, upoštevati je treba tudi etično razsežnost obdelave podatkov. Regulativni okvir EU že dopušča prostor za prožne odločitve in zaščitne ukrepe, ki se med obravnavo osebnih podatkov sprejemajo za vsak primer posebej. Reforma regulativnega okvira pomeni velik korak naprej. Vendar se postavljajo globlja vprašanja glede vpliva, ki ga imajo trendi v podatkovni družbi na dostojanstvo, osebno svobodo in delovanje demokracije.

Ta vprašanja imajo inženirske, filozofske, pravne in moralne posledice. V tem mnenju so izpostavljeni nekateri pomembni tehnološki trendi, ki lahko vključujejo nesprejemljivo obdelavo osebnih podatkov ali posegajo v pravico do zasebnosti. V njem je opisan štiristopenjski „ekosistem za varstvo masovnih podatkov“ kot odziv na digitalni izziv: skupno prizadevanje, ki temelji na etičnih premislekih.

(1) V prihodnost naravnana zakonska ureditev obdelave podatkov ter spoštovanje pravic do zasebnosti in varstva podatkov.

⁽¹⁾ UL L 8, 12.1.2001, str. 1.

- (2) Odgovorni nadzorniki, ki vplivajo na obdelavo osebnih podatkov.
- (3) Inženiring in zasnova orodij in storitev obdelave podatkov, ki upoštevata vidik zasebnosti.
- (4) Okrepljena vloga posameznika.

Evropski nadzornik za varstvo podatkov želi spodbuditi odprto in informirano razpravo v EU in zunaj nje, v kateri bodo sodelovali civilna družba, oblikovalci, podjetja, akademski krogi ter javni in regulativni organi. Novi odbor EU za etično obdelavo podatkov, ki ga bomo ustanovili pri ENVP, bo prispeval k opredelitvi nove digitalne etičnosti, kar bo omogočilo boljše izkoriščanje tehnoloških prednosti za družbo in gospodarstvo, in sicer na načine, ki krepijo pravice in svoboščine posameznikov.

4. Sklepna ugotovitev: čas je za poglobljeno razpravo

Zasebnost in varstvo podatkov sta del rešitve, ne težava. Za zdaj je človek tisti, ki nadzira tehnologijo. Te potencialne razvojne spremembe je težko urejeno razvrščati na dobre ali slabe, zaželene ali slabe, koristne ali škodljive, še posebej, kadar je treba v istem okviru hkrati upoštevati več potencialnih trendov. Oblikovalci politik, razvijalci tehnologij, nosilci poslovnega razvoja in vsi mi moramo resno razmisliti, ali in kako želimo vplivati na razvoj tehnologije in njeno uporabo. Enako pomembno je, da EU nujno obravnava etične zadržke in prostor, ki ga je treba človeškemu dostojanstvu zagotoviti v tehnologijah prihodnosti.

Načela varstva podatkov dokazano varujejo posameznike in njihovo zasebnost pred tveganji neodgovorne obdelave podatkov. Vendar bodo sedanji trendi morda zahtevali povsem svež pristop. Zato odpiramo novo razpravo o zadostnem obsegu uporabe načel, kot sta pravičnost in zakonitost. Organi na področju varstva podatkov lahko prevzamejo novo vlogo z uporabo obstoječih orodij, kot so predhodna preverjanja in dovoljenja, saj za nadzor takšne obdelave podatkov niso usposobljeni nobeni drugi organi. Zaradi bliskovitega razvoja tehnologije, globalne inovativnosti in človeške povezanosti imamo priložnost, da pritegnemo pozornost, vzbudimo zanimanje in vzpostavimo soglasje.

Upamo, da bo to mnenje zagotovilo okvir za obsežnejšo in bolj poglobljeno razpravo o tem, kako lahko EU hkrati zagotavlja celovitost svojih vrednot in zagovarja koristi novih tehnologij.

V Bruslju, 11. septembra 2015

Giovanni BUTTARELLI

Evropski nadzornik za varstvo podatkov
